

Yeshiva University Kollel Yom Rishon

Thanksgiving Edition

Why Bother Dating if it's all Bashert?

לעילוי נשמת מעכה בת מנחם מאנעס ע"ה
וחינקה בת אלכסנדר מרדכי ע"ה

Rabbi Daniel Rapp
כ"ג חשוון • November 24, 2016

1) תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יח עמוד ב

גמרא. אמר שמואל: מותר לארס אשה בחולו של מועד, שמא יקדמנו אחר. . . ומי אמר שמואל שמא יקדמנו אחר? והאמר רב יהודה אמר שמואל: בכל יום ויום בת קול יוצאת ואומרת: בת פלוני לפלוני, שדה פלוני לפלוני! - אלא: שמא יקדמנו אחר ברחמים. כי הא דרבא שמעיה להווא גברא דבעי רחמי ואמר: תזדמן לי פלניתא. - אמר ליה: לא תיבעי רחמי הכי. אי חזיא לך - לא אזלא מינד, ואי לא - כפרת בה. בתר הכי שמעיה דקאמר: או איהו לימות מקמה או איהו תמות מקמיה. אמר ליה: לאו אמינא לך לא תיבעי עלה דמילתא? הכי אמר רב משום רבי ראובן בן אצטרובילי: מן התורה ומן הנביאים ומן הכתובים מה' אשה לאיש. מן התורה - דכתיב (בראשית כ"ד) ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר, מן הנביאים - דכתיב (שופטים י"ד) ואביו ואמו לא ידעו כי מה' היא. מן הכתובים - דכתיב (משלי י"ט) בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת.

2) תוספות מסכת סנהדרין דף כב עמוד א

ארבעים יום קודם יצירת הולד - ומ"מ מועיל תפלה בתוך מ' ימים להופכו או לזכר או לנקבה כדאמרינן בברכות (דף ס. ס.) מ' יום קודם יצירת הולד אדם מתפלל על אשתו שתלד זכר אפילו זווג ראשון מתהפך בתפלה כדאיתא במועד קטן (דף יח:) אין נושאין נשים במועד אבל מארסין שמא יקדמנו אחר ברחמים.

3) חידושי הריטב"א מסכת מועד קטן דף יח עמוד ב

שמא יקדמנו אחר ברחמים. פ"י שהזכות מבטל הגזירה והכוכב שבשעת המולד.

4) חדושי הר"ן על מועד קטן דף יח ע/ב

כי הא דרבא שמעיה וכו' ואי לא כפרת בה לבסוף. פירש רש"י ז"ל שתחרט לאחר זמן אם תשאנה, ועוד פ"י ז"ל כפרת בה בהקב"ה שמראה אתה כאלו תבוא לבטל גזרתו, וא"ת וכי דבר מחודש הוא שתפלת הצדיק מבטלת גזרה רעה כמו שאמרו באברהם צא מאצטגנינות שלך ועוד אמרו אין מזל לישראל (נדרים ל"ב א'), וי"ל דמ"מ יש לו לצדיק לזוהר שלא להטריח את קונו לעשות דבר שלא בעתו כהנהו עובדי דתענית (כ"ג א'), ול"נ שהצדיק מבטל בתפלתו גזרה רעה אבל כאן מאן נימא לך שהיא גזרה רעה אם לא ישא זאת ישא אחרת טובה ממנה:

5) ספר חסידים - סימן שפג

הרי אפי' גויה, לפי שהיא נגזרה אליו, זכה, היא מתגיירת, וכשלא זכה לוקח לו גויה. והא דאמרו שמא יקדמנו אחר [אין פ"י] ויקחנה אחר וישכבנה ויבעלנה, כי זה אינו יכול להיות שיועיל בתפלה לישא ולבעול. תדע שכן היא, שכן אמרו כי הא דרב שמעיה להווא גברא דבעי רחמי ואמר תזדמן לי פלוניתא א"ל לא תבעי רחמין הכי אי חזיא לך לא אזלא מינד ואי לא כפרת בה, כך פירשו ואי לא נגזור שתהא אשתך, ובתחנונים יכול להיות שתקדים ותשאנה, מ"מ לא יתגלגל שתבעלנה, אלא תכפר בה ותתן לה גט ותגרשנה, כי אין לתפלה מועיל שום ערמה, שיוכל לבעול כשלא נגזר. ואם תאמר וכי יעקב אבינו לא ידע מזה (הענין והגזירה והבת קול), א"כ למה הוצרך לעבוד שבע שנים. הרי תדע זה מנתן הנביא:

6) תלמוד בבלי מסכת סוטה דף ב עמוד א

אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: וקשין לזווגן כקריעת ים סוף, שנאמר: (תהלים סח) אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות. איני? והא אמר רב יהודה אמר רב: ארבעים יום קודם יצירת הולד, בת קול יוצאת ואומרת: בת פלוני לפלוני בית פלוני לפלוני שדה פלוני לפלוני! לא קשיא: הא בזוג ראשון, הא בזוג שני.

7) תלמוד בבלי מסכת גיטין דף צ עמוד ב

(מלאכי ב') כי שנא שלח - ר' יהודה אומר: אם שנאתה שלח, ר' יוחנן אומר: שנאוי המשלח. ולא פליגי: הא בזוג ראשון, הא בזוג שני; דאמר ר' אלעזר: כל המגרש אשתו ראשונה - אפילו מזבח מוריד עליו דמעות, שנאמר: (מלאכי ב') וזאת שנית תעשו כסות דמעה את מזבח ה' בכי ואנקה מאין [עוד] פנות אל המנחה ולקחת רצון מידכם, ואמרתם על מה על כי ה' העיד בינך ובין אשת נעוריך אשר אתה בגדתה בה והיא חברתך ואשת בריתך.

8) תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף כב עמוד א

אבישג מאי היא? דכתיב (מלכים א' א') והמלך דוד זקן בא בימים וגו' ויאמרו לו עבדיו יבקשו וגו' וכתוב (מלכים א' א') ויבקשו נערה יפה וגו' וכתוב (מלכים א' א') והנערה יפה עד מאד ותהי למלך סכנת ותשרתהו, אמרה: נינסבן! אמר לה: אסירת לי. . . אמר רב שמן בר אבא: בא וראה כמה קשין גירושין, שהרי דוד המלך התירו לו לייחד, ולא התירו לו לגרש.

אמר רבי אליעזר: כל המגרש את אשתו ראשונה - אפילו מזבח מוריד עליו דמעות. . . ואמר רבי יוחנן: כל אדם שמתה אשתו ראשונה, כאילו חרב בית המקדש בימיו. . . אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: קשה לזווגם כקריעת ים סוף, שנאמר (תהלים ס"ח) אלקים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושרות (אל תיקרי מוציא אסירים אלא כמוציא אסירים, אל תיקרי בכושרות - אלא בכי ושירות). איני? והאמר רב יהודה אמר רב: ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת: בת פלוני לפלוני! - לא קשיא; הא - בזוג ראשון, הא - בזוג שני.

9) חזושי הר"ן על סנהדרין דף כב/א

א"ר אליעזר כל המגרש אשתו ראשונה. כך היא הגרסא בעיקר הנוסחאות והיא מילתא באנפי נפשא, אבל ה"ר דוד ז"ל גורס דאמר ר"א ויהיב טעמא למה לא התירו לגרש דאמר ר"א כל המגרש אשתו ראשונה, ואע"ג דהרבה נשים היו לו ולא היו ראשונות לו, אפשר לפרש ראשונה בנישואיה כלומר שהוא היה ראשון בנישואיה שלא נשאת לשום אדם ואף על גב דהוה ליה אביגיל ובת שבע שלא היו ראשונות לו שכבר נישאו לאדם קודם דוד והיה יוכל לגרשן, ליתא שהן היו מן המכובדות ולא עלה על דעת שיגרש אותן דוד, א"נ י"ל דמדאשכחן לר' אלעזר באשתו ראשונה דמזבח מוריד עליו דמעות נלמוד איסור בכל הגירושין אע"פ שאינה אשתו ראשונה:

10) רש"י מסכת סוטה דף ב עמוד א

זוג ראשון - לפי המזל.
זוג שני - לפי מעשיו וקשה לזווגן לפי שאינה בת זוגו.

11) תוספות רא"ש על סוטה דף ב/א

הא בזוג ראשון הא בזוג שני. פי' שני לשניהם דאיזה מהם שהוא ראשון נגזר לו זוגו קודם יצירה:

12) המאירי על מסכת סוטה דף ב/א

מפנות הדת ומיסודותיה הוא להאמין ביושר משפטי השי"י להיות האדם נגמל ונענש בכל עניינו לפי מעשיו אם טוב ואם רע ולא יעבב זה מזל ומערכת כוכבים או אחד מן המקרים אלא שלפעמים יעזב למקרה או למזל כשהאדם אינו ראוי לפי מעשיו להגמל או להענש ואף זה נקרא צד עונש על צד הפקע הגמול במקום שהיה האדם ראוי לעשות פעולות ראויות לגמול אלא שבמי שאינו ראוי לכך לא יקרא עונש וא"כ הזווג אף הוא מכלל הגמול או הפכו בהזמין השם בגורלו אשה משכלת והגונה או ההפך וזהו שאמרו אין מזווגין לאדם אלא לפי מעשיו ר"ל צנועה לצנוע ופרוצה לפרוץ והדומה לזה ודרשו דרך אסמכתא ממה שאמר כי לא ינוח שבט הרשע על גורל הצדיקים ומעתה כל שמשתדל בזווג בזה קשה הוא לזווגו וסמכו ענין זה למה שאמר הכתוב אלהים מושיב יחידיים ביתה מוציא אסירים בכושרות כלומר כשם שהוצאת האסירים ממצרים היה בהשגחה מאתו ית' כן הושבת היחידיים והזווגים זה בזה הוא בהשגחה מאתו ית' וענין בכושרות פרשוהו בתלמוד המערב בתדש שהוא כשר לצאת לא צנה ולא חמה וזהו ניסן והעמידוהו בזווג שני ר"ל שהוא בזמן ראוי לענש וגמול אבל בזמן שאינו ראוי לכך והוא הנקרא זווג ראשון מצד שסתמו הוא בזמן הקטנות סמוך לפרק יהיה ענינו כפי המקרה או מערכת התולדה ועל זה אמרו ארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרה בת פלוני לפלוני ושדה פלוני פלוני בנדוניתו ואין לשון זוג שני או ראשון בא בדקדוק אלא לפי הזמן שהוא ראוי להגמל או להענש ודברו חכמים בהווה:

13) שו"ת הרמב"ם סימן תלו

(לר' עובדיה גר צדק). שאלה על הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים (ברכות ל"ג ב' ושי"ט). תשובה על מה שאמרת אתה כי כל מעשה [בני] האדם אינם בגזירה מלפני הבורא יתעלה הוא האמת שאין בו דופי ולפיכך נותנים לו שכר אם הלך בדרך טובה ונפרעין ממנו אם הלך בדרך רעה וכל מעשה בני האדם בכלל יראת שמים הם וסוף כל דבר ומעשה בני האדם בא לידי מצוה או עבירה וזה שאמרו רז"ל הכל בידי שמים במנהגו על עולם ותולדותיו וטבעו כגון מיני אילנות וחיות ונפשות ומדעות וגלגלים ומלאכים הכל בידי שמים, וכבר הרחבנו בפ' מסכת אבות (סוף פ"ד משנה כ"ב) ענין זה והבאנו ראיות. וכן בתחלת החבור הגדול (מוסב על ס' משנה תורה ריש ה' דעות ולא על ס' המצוות, ע"י רמשי"ש רשימת בודלינה עמ' אלף תשע מאות ושתים) אשר חברנו בכל המצוות. וכל המניח דברים שביארנו שהם בנויים על יסודי עולם והולך ומחפש בהגדה מן ההגדות או במדרש מן המדרשים או מדברי אחד הגאונים ז"ל עד שימצא מלה אחת ישיב בה על דברינו שהם דברי דעת ותבונה אינו אלא מאבד עצמו לדעת ודי לו מה שעשה בנפשו. וזה שאמ' לך רבך בת פלוני לפלוני (סוטה ב' א', מ"ק י"ח ב') וממון של פלוני לפלוני אם גזרה השוה בכל היא זאת והדברים כפשוטן. למה נאמ' בתורה (דברים כ' ה' ואילך) פן ימות במלחמה ואיש אחר יקחנה ואיש אחר יחללנו. וכי יש בעולם בעל דעה יסתפק לו דבר זה אחר מה שכתוב בתורה. . . . וזה שאמ' החכם בתו של פלוני לפלוני דרך שכר או דרך פורענות הוא זה. שאם זה האיש או זאת האשה עשו מצוה שראוי ליתן שכרה בהם זיווג יפה ומשובח הקב"ה מזווגן זה לזה. וכן אם ראוי ליפרע מהם בזיווג שיהיה בו קטטה ומלחמה תמיד מזווגן. וזה כענין שאמרו רז"ל (ירושלמי קדושין פ"ג הי"ד, בראשית רבה פ' ס"ה אות ב') אפילו ממזר אחד בסוף העולם וממזרת אחת בסוף העולם הקב"ה מביאן ומזווגן זה לזה ואין דבר זה השוה לכל אלא לאלו שנתחייבו או שזכו כמו שישר בעיני אלהים יתעלה.

14) שו"ת תשב"ץ חלק ב סימן א

כבר ידעת איך הוקשה מאמר זה לראשונים ז"ל מפני מאמר (ברכות ל"ג ע"ב) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים והזיווג בכלל יראת שמים הוא שהרי מקיים בו מצות פרו ורבו ואיך יהיה מוכרח על המצוה מפני הבת קול והרמב"ם ז"ל תקן בזה בתשובה ואמר כי בת פ' לפי נאמר דרך שכר ודרך פורענות שאם ראוי הוא לשכר מזווג לו זווג יפה ואם ראוי הוא לפורענו' מזווג לו זווג כעור והביא סעד לזה מ"ש בב"ר בפסוק ויהי עשו בן מ' שנה אפ"י ממזר בסוף העולם וממזרת בסוף העולם הב"ה מביאן ומזווגן זה כתב הרב ז"ל. . . ומה שני"ל בזה כתבתיו לך קודם בא כתבך הוא שהזווג הוא ביד האדם שהרי מצוה היא וי"ש היא ואין אדם מוכרח בזה אלא הרשות בידו לישא או שלא לישא שאל"כ אבל הוא מוכרח בזה לא היה לו שכר ולא עונש בו אבל עם היות בידו הבחירה לזאת ההכנה הטבעית היא קודמת לזה שהרבה פעמים יבחר אדם

בטוב או הפכו ולא תצא לפועל מחשבתו לקושי ההזמנה וההכנה וכ"ש בענין זה שצריך בחירת אחר שאפי' יבחר הוא באשה פ' היא לא תבחר בו יצא לנו מזה שהבחירה במצות הזווג היא בידו אבל אין הבחירה בידו בתו של פ' אם לא תסייעהו הגזרה האלהי בשישים בלב אביה או בלבה לחפוץ בו כמו שהוא חפץ בה

15) נעימת החיים ד' ט"ז

בש"כ רבינו הגר"א ז"ל שאין להשתדל בענין שידוכין אמר הגרש"ז אויערבאך זצ"ל אין הכוונה שלא להשתדל כלל רק ישתדל פחות ממה שמשתדל בשאר צרכיו. . .

למעשה מוטל על האדם השתדלות קצת כדי להשיג שידוך אבל לא יותר שהרי גם על זיווג וגם על מזונות נאמר שהן קשין כקריעת ים סוף וביאר החפץ חיים שלמעשה גם בקריעת ים סוף הקב"ה היה יכול לבקוע הים עוד לפני רדתם למים אלא הקב"ה רצה שהאדם יעשה השתדלות מסויימת מצדו ולכן גם במזונות אין חייב לעסוק הרבה אלא יעשה השתדלות מקצת שהרי אמרו יכול יהא יושב ובטל ת"ל למען יברכך וגו' בכל אשר תעשה עיקר מה שצריך הוא שלא יהא בגדר יושב ובטל לעשות במקצת ואז תבוא הברכה

16) ילקוט יוסף - שובע שמחות א - ד' כ"א השתדלות בעניני שידוכין

והנה נודע מ"ש הגר"א שאין להשתדל בענין שידוכין שהכל מאתו יתב' וארבעים יום קודם יצירת הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני והביאו בשם הגרש"ז אויערבאך זצ"ל ראין הכוונה שלא להשתדל כלל רק ישתדל פחות ממה שמשתדל בשאר צרכיו ע"ש והעיקר הוא להרבות בתפלה שהש"ת ימציא לו את בת זוגו ההוגנת וכמ"ש בברכות ח על זאת יתפלל כל אמיד אליך לעת מצא זו אשה וכתב במפר החסידים סי' קלה שיתפלל שיזמין לו הקב"ה אשה טובה וכדכתי' משלי מה' אשה משכלת וכתב עוד שיתפלל שידבק באשה שאחיה ואחיותיה ואביה ואמה טובים ושלא יהיה דבר במי שידבק בהם שיעכב את זרעו מלהיות ת"ח ע"כ ומטע"ז אמרו לעולם ימכור אדם מה שיש לו וישא בת ת"ח שאם ימות בקצור ימים יהיה מי שיטפל בילדיו לחנכם לתורה וכל מעייניו בנישואין יהיה לש"ש להעמיד תולדות ולמצות הבורא